
Džungli 9000 studijních oborů vystřídá Národní kvalifikační rámec

Džungli 9000 studijních oborů vystřídá Národní kvalifikační rámec

PRAVO

2.12.2009, rubrika: Profese, strana: 13, autor: Petr Kotek

Tým Petra Koláře připraví za 47 miliónů systém bez zbytečných kudrlinek, srozumitelný doma i v zahraničí

České vysoké a vyšší odborné školy si postupně nechaly u Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT) akreditovat na 9000 studijních oborů. Uchazečům o studium z jejich názvů často přechází zrak. Nevědí, který by měli studovat dřív. Kromě vzletného názvu se ale často neliší vůbec ničím.

Ministerstvo v srpnu letošního roku spustilo projekt s názvem Q-Ram, který má za vydatné pomoci evropských peněz z operačního programu Vzdělání pro konkurenceschopnost za úkol učinit terciární sektor vzdělávání přehlednější a důvěryhodnější. Skupina expertů pod vedením Petra Koláře, prorektora Univerzity J. A. Komenského Praha, má na přípravu takzvaného Národního kvalifikačního rámce 47 miliónů korun.

* Jak velká bude skupina expertů, kterou jste začal sestavovat?

Kdybychom měli mít specialistu na každý akreditovaný obor, bylo by jich 9000. Proto jsme vytypovali devět základních oblastí, například „vzdělávání a výchova“, „humanitní vědy“ nebo „společenské vědy“, které představují jakousi nejhrubší, tradiční úroveň dělení. Podle těchto oblastí jsme strukturovali pracovní skupiny. V každé skupině bude průměrně deset lidí. Ti nemohou být nijak úzce zaměřeni. Musejí mít odborný přesah a být schopni vnímat i různé meziobory. Hlavně jsme kladli důraz na to, aby členové skupin měli zkušenosti s praktickým provozováním těchto oborů, s jejich strukturováním na vysokých školách. Je tedy mezi nimi hodně akademických funkcionářů na úrovni proděkanů a prorektorů, zapojeni jsou i odborníci z oblasti vyšších odborných škol. Očekává se od nich, že budou definovat očekávané výstupy toho kterého oboru a také to, jak je obor začleněn do celého vzdělávacího komplexu.

* Co když se vám při tomto přístupu přece jen vytratí nějaký sice malý, ale důležitý samostatný a obtížně zařaditelný obor?

Máme to pojištěno tak, že členové pracovních skupin mohou konzultovat s kýmkoliv i mimo tyto skupiny – s odborníky z akademické sféry, z okruhu zaměstnavatelů a podobně. Odpovědnost ale nesou jen členové pracovních skupin, jejich předsedové a odborní garanti.

* Jak byste Národní kvalifikační rámec definoval?

Bude to komplexní popis znalostí, schopností a dalších způsobilostí, které musí prokázat student české vysoké nebo vyšší odborné školy, aby mu byl udělen příslušný diplom v dané oblasti studia. Kvalifikační rámce mají za úkol definovat „minimální akademické standardy“ jako základní referenční rámec pro poskytovatele terciárního vzdělávání i jejich externí hodnotitele, pomáhat studentům při stanovování vzdělávacích cest, zajistit srovnatelnost kritérií pro udělování akademických titulů a vytvořit efektivní komunikační nástroj mezi jednotlivými aktéry terciárního vzdělávání. Hlavním cílem projektu Q-Ram je právě vytvoření takového národního kvalifikačního rámce, který bude ctít historii a současnost českého systému terciárního vzdělávání, a přitom bude mezinárodně srozumitelný a srovnatelný. Tak se absolventi našich vysokých a vyšších odborných škol budou moci prokazovat kvalifikací, která bude doma i v zahraničí srozumitelná zaměstnavatelům i školám.

* Na úrovni středních škol už existuje Národní soustava kvalifikací. Jaký bude rozdíl mezi ní a Národním kvalifikačním rámcem?

Na nižších úrovních vzdělávání, než je terciární vzdělávání, a též pro oblast dalšího vzdělávání se u nás zavádí tzv. Národní soustava kvalifikací. Ta vlastně představuje jednotný, veřejně přístupný národní registr všech dílčích a úplných kvalifikací, rozlišovaných a uznávaných na území České republiky. Národní soustava kvalifikací v principu stanoví, jaké jsou kvalifikační požadavky pro vykonávání určitého povolání nebo určité pracovní činnosti. Naproti tomu Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání nestanoví jednoznačnou korespondenci mezi kvalifikací například jaderného fyzika a povoláním, které s touto kvalifikací může vykonávat. Je známo, že například získání vysokoškolského titulu umožňuje absolventovi vykonávat nejrůznější povolání i mimo vystudovaný obor. Kvalifikační rámec prostě stanoví, že absolvent určité oblasti vzdělávání na určité úrovni má jisté odborné znalosti, jisté dovednosti a schopnosti. Je pak na něm, aby tyto znalosti, dovednosti a schopnosti uplatnil. A je na zaměstnavateli, aby jich využil.

* Projekt skončí, prostředky se vyčerpají, pracovní skupiny se rozejdou. Kdo se bude starat o aktualizaci kvalifikačního rámce, o to, aby nezačal pokulhávat za praxí?

Předpokládáme, že jedním z efektů projektu bude vytvoření sítě zainteresovaných, znalých expertů, kteří přetrvají jeho formální fungování. Možné je i to, že vznikne nějaký navazující projekt. Je to běh na hodně dlouhou trať. Garantem rámce je MŠMT, to bude muset po zpracování a pilotním ověření provést sebecertifikaci – oficiální prohlášení směrem k Unii, že závazek zavést kvalifikační rámec je splněn. Kvalifikační rámec budou muset používat akreditační komise pro VŠ a VOŠ při formulování požadavků na akreditaci nebo na profil absolventa. Dalším „kolektivním“ hráčem jsou všechny instituce terciárního vzdělávání. Ministerstvo tedy může Rámec nadále podporovat jako službu pro studenty i celou akademickou obec, školy si prostě zvyknou na trochu jiný systém akreditací, než na jaký jsou zvyklé dnes.

* Těch dnešních 9000 oborů má někdy velmi květnaté názvy, které dokážou přilákat uchazeče. Až se ukáže, že na většinu z nich se hodí jeden společný prozaický popis, dejme tomu filozofie, zmizí konkurenční výhoda. Nebude to pro školy znamenat omezení prostoru pro marketingové aktivity?

Rámec umožní školám akreditovat takzvané oblasti vzdělávání, tedy velké skupiny oborů, velké klustry. Uvnitř těchto akreditovaných oblastí si škola bude moci sama definovat studijní programy. Neměly by tedy být omezeny ve své kreativitě. Měly by ale samy usoudit, nakolik jim stojí za to si akreditovanou oblast dále atomizovat. To už bude jejich marketingové rozhodnutí. Jestli jim to bude stát za to, třeba se v rámci těch velkých oblastí znovu dostanou na dnešních 9000 oborů. Osobně jsem ale přesvědčen, že ty nejatraktivnější dnešní nálepky skrývají vyprázdňovaný obsah.

* Podobný rámec zatím přijaly jen některé evropské země. Jak s ním dovedou nakládat u nich doma a jak jinde v Unii, kde rámec zatím neexistuje?

Zásadním efektem uplatnění národního kvalifikačního rámce terciárního vzdělávání je usnadnění mezinárodní studentské mobility, usnadnění mezinárodního uznávání kvalifikací absolventů a zlepšení podmínek pro mezinárodní zaměstnatelnost absolventů našich VŠ a VOŠ. K tomu přistupuje snazší porovnatelnost a přenositelnost titulů i vytvoření podmínek pro mezinárodní hodnocení kvality našeho vzdělání. Všichni evropští ministři školství se v roce 2005 zavázali, že takový rámec budou mít. Zatím fungují například v Británii, Irsku a v Nizozemsku. Dosavadní zkušenosti jsou takové, že systém je živý, neustále si říká o různá zpřesnění, navíc se k němu různé instituce stavějí různě. Některé jej využívají, jiné se zatím zdráhají. Nejjednodušší by určitě bylo nařídít jim to zákonem, ale to není ambice projektu.

* Jak se podle vás uplatní chystaný kvalifikační rámec v praxi vaší vlastní školy – Univerzity Jana Amose Komenského Praha?

UJAK důsledně vytváří a uskutečňuje své vysokoškolské studijní obory ve spolupráci se zaměstnavateli, aby svým absolventům co nejvíce usnadnila a rozšířila pracovní uplatnění. Očekávám, že využití národního kvalifikačního rámce bude pro UJAK přínosem z hlediska uplatnění absolventů, snazší „internacionalizace“ celého studia a také nástrojem zlepšení vnitřních procesů hodnocení kvality svých vlastních činností. Uvítáme jednodušší (i když nikoli méně náročný) systém akreditací a reakreditací, který by kvalifikační rámec měl umožnit a podpořit.

PETR KOLÁŘ (47) vystudoval Přírodovědeckou fakultu Univerzity Palackého, později pracoval v Akademii věd ČR, učil na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy a v letech 2000–2002 na ní působil jako děkan. V letech 2003–2006 byl ve funkci náměstka ministryně školství Petry Buzkové pro vědu a vysoké školy. Nyní je prorektorem soukromé Univerzity J. A. Komenského.

Foto autor| Foto profimedia.cz